

ul. Marcina Chwiałkowskiego

W ocenie Instytutu Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu nazwa powyższa powinna zostać zmieniona jako wypełniająca normę art. 1 Ustawy o zakazie propagowania komunizmu lub innego ustroju totalitarnego przez nazwy budowli, obiektów i urządzeń użyteczności publicznej (Dz.U. RP z 2016 r. poz. 744).

Marcin Chwiałkowski (1885-1938) - członek Komunistycznej Partii Polski, jeden z głównych inicjatorów ruchu komunistycznego w Poznaniu w okresie międzywojennym

Urodził się 24 października 1885 r. w Wojnowie. W 1900 r. przyjechał do Poznania, gdzie pracował jako pomocnik rybaka w porcie rzeczonym na Chwaliszewie. W latach 1912 – 1918 pracował w Westfalii jako górnik. W tym czasie związał się z Socjaldemokratyczną Partią Niemiec (SPD). Kiedy w 1914 doszło do rozłamu w SPD, przystąpił do nowopowstałego Związku Spartakusa. Była to organizacja komunistyczna założona przez byłych członków SPD, którzy nie poparli decyzji władz niemieckich o wypowiedzeniu wojny Rosji. Brał również czynny udział w rewolucji listopadowej i w powstaniu grudniowym na ulicach Berlina. Do Poznania został wysłany z ramienia Związku Spartakusa w 1919 r. w celu prowadzenia prokomunistycznych akcji propagandowych i zorganizowania komunistycznej komórki w Poznaniu współpracującej i podporządkowanej niemieckiej. Wkrótce Chwiałkowski przyczynił się do utworzenia Okręgowego Komitetu Komunistycznej Partii Robotników Polskich na Poznańskie i Pomorze. W 1921 r. kandydował w wyborach do rady miejskiej w Poznaniu. W 1922 r. znalazł się na liście kandydatów na posłów w wyborach do Sejmu. Od roku 1923 był czynnym członkiem Komunistycznej Partii Polski (KPP). Za swoją działalność został aresztowany w 1924 a w lipcu 1925 r. został skazany na trzy lata więzienia. Karę odbył w Rawiczu. Po jej odbyciu kontynuował działalność w KPP. We wrześniu 1929 r. wraz z innymi działaczami komunistycznymi, został aresztowany za zorganizowanie Dnia młodzieży komunistycznej. To nie przeszkodziło mu w startowaniu w zbliżających się wyborach do rady miejskiej. W 1929 r. Chwiałkowski został wybranym radnym rady miejskiej z komunistycznej listy Bloku Jedności Robotniczej (połączone Polska Partia Socjalistyczna-Lewica, Lewica Związkowa i Komitet Bezpartyjny; główna obok PPS-Lewica partia tego bloku - KPP, nie wchodziła oficjalnie w jego skład, aby nie dać władzom powodu do unieważnienia listy). Nazwa listy wyborczej pozwoliła komunistom zakamuflować rewolucyjną komunistyczną działalność Marcina Chwiałkowskiego, co przyczyniło się do uzyskania mandatu. W 1930 r. został postawiony przed sądem pod zarzutem zdrady stanu i skazany na

dwa lata twierdzy i dwa lata ciężkiego więzienia. Sąd Okręgowy w Poznaniu orzekł, że Chwiałkowski dopuścił się zdrady stanu oraz podżegania tłumu do antypaństwowych rozruchów w Urzędzie Pośrednictwa Pracy. Tym samym utracił mandat radnego miejskiego. Po odbyciu kary kontynuował działalność komunistyczną. Udzielał się m.in. w Związku Myśli Wolnej, organizacji promującej laicyzację życia i odwołującą się do ideologii marksistowskiej. Chwiałkowski został ponownie postawiony przed sądem w 1936 r. i tym razem za nielegalną działalność antypaństwową został skazany na sześć lat więzienia. Trafił do zakładu w Koronowie, a następnie w Grudziądzu, gdzie zmarł na skutek powikłań gruźlicy w szpitalu więziennym 17 kwietnia 1938 r.

Literatura

Kronika Miasta Poznania, nr 2/1973

Antoni Czubiński, *Komunistyczna Partia Polski*, 1985 r.

Elżbieta Wojcieszek, *Działalność Rady Miejskiej Miasta Poznania w latach 1919-1939*, Poznań, 2011 r.

Życiorysy działaczy ruchu robotniczego, Archiwum Państwowe w Poznaniu, sygn. 53/2183/0/21.2/3733

Opracowanie: Ewa Liszkowska